

Gazdik Gyula

Stratégiai erővonalak változása az izraeli–palesztin rendezési folyamatban (II.)

A Nemzet és Biztonság 2009. decemberi számában közölt első rész után a tanulmány második része az izraeli–palesztin viszonyt és az ezzel összefüggő regionális kapcsolódásokat vizsgálja a 2005–2008 közötti periódusban. Kitér többek között a saroni politikának a palesztin társadalomra gyakorolt hatására, a palesztin választásokra, az autonóm terület kettéválásának stratégiai következményeire. Foglalkozik az „iráni tényező” szerepével, s az izraeli katonai stratégiában 2006-ban bekövetkező változásokkal. A második libanoni háború néhány sajátosságának felvillantása után hosszan elemzi a gázai blokád következményeit, s igyekszik érzékeltetni az Izrael és a Hamász közötti kiterjedt összeütközés elkerülhetetlenségét.

A terrorizmus elleni háború megindítását követően a közel-keleti térség politikai folyamataira legnagyobb hatással lévő külső szereplő, az Egyesült Államok kül- és biztonságpolitikai stratégiájában jelentős változások mentek végbe. Clinton elnöksége idején a poszthidegháborús korszakra szabott alapképlet a „kibővítés” és a „szerepvállalás” elve volt – azaz az USA aktív közreműködése a demokratikus értékeket és a piacgazdaság filozófiáját elfogadó államok körének folytonos bővítésében. A szeptember 11. után előtérbe került felfogás azonban már túllépett ezen: a középpontba az „integráció” és a „stratégiai megelőzés” elve került. Az előbbi lényegi eleméről egy 2002 áprilisában tartott előadásában Richard N. Haass, a külügyminisztérium politikai tervezőszeglegének akkori vezetője azt mondta, hogy a 21. században az amerikai külpolitika fő célja „az országok és szervezetek olyan struktúrába való integrálása”, amelyek az USA „érdekeivel és értékeivel konzisztens világ” működését biztosíthatják. Utalt arra is,

hogy a kereskedelem „agresszív” előmozdítását is mind több ország és nép új nemzetközi rendbe való integrálódása fontos eszközeinek tekintik.

Az integrációval kapcsolatos megállapításokat a néhány hónappal később, szeptember derekán közreadott új nemzetbiztonsági stratégia is megerősítette. A megelőző csapás elvét Bush először a 2002. júliusi West Point-i beszédében járta körül részletesebben. Az elnök hangsúlyozta, hogy a terrorizmus elleni háborút nem lehet a hidegháborús kor „feltartóztatására” és „elrettetésre” épülő doktrínái révén megnyerni. A veszélyforrások valós veszéllyé válását meg kell előzni, a hadsereget úgy kell átalakítani, hogyha szükséges, a világ bármely pontján csapást tudjon mérni. A stratégiai megelőzésről szóló Bush-doktrína lett a nemzetbiztonsági stratégia egyik fő pillére. Ezt értelmezve a neves történész, a Yale University tanára, John L. Gaddis joggal utal arra, hogy a küszöbön álló fenyegetés elhárítását célzó megelőzés fogalma Bush felfogásában

összemosódott a potenciális veszélyt ki-
különböző preventív csapás lehetőségé-
vel. Ezt pedig nemcsak a közel-keleti ügy-
nevezett antidemokratikus berendezkedé-
sű államokban tartották veszélyes kihívás-
nak, hanem a nyugati szövetségesek köré-
ben is riadalmat keltett.

A nemzetközi rend átformálását célzó
„nagy átalakulás stratégiájának” realitása
azonban Bush 2005 januárjában kezdődő
második ciklusára már nagyban megkérdő-
jeleződött. Ennek sokatmondó jele volt a
demokratikus értékek interpretálásában
bekövetkező hangsúlyeltolódás. Bush
2002 januárjában még azt mondta, hogy
az évtized döntő lesz a „szabadság törté-
netében”, s az „emberi méltóságot” bizto-
sító törvények nem képezhetik vita tárgyát.
Ezzel szemben Condoleezza Rice külügy-
miniszter a kairói American University hall-
gatóinak tartott előadásában, 2005 júniu-
sában már arra helyezte a hangsúlyt, hogy
vannak demokratikus alapértékek, de az,
hogy ezek hogyan valósulnak meg, az el-
térő történeti utak és más sajátosságok
függvénye. Rice elismerte, hogy nem lehet
egy külső demokratikus modellt mecha-
nikusan lemásolni. Ugyanakkor amerikai
részről nem csináltak titkot abból, hogy az
egyed-országokban a demokratikus gya-
korlat eredményeit a saját érdekeiknek
megfelelően kezelik. Ezzel kapcsolatban
Haass egy 2003 nyarán megjelent tanul-
mányában kifejtette, hogy demokratikus vi-
szonyok közt tartott választások során elő-
fordulhat, hogy az Egyesült Államok érte-
keivel, érdekeivel ellentétes politikai erők
kerülnek hatalomra. Amerika kapcsolatá-
nak alakulása ezekkel a kormányokkal, le-
gyenek azok akár iszlámista karakterűek,
annak függvénye, hogy milyen magatar-
tást tanúsítanak a saját népükkel szem-
ben, hogyan viszonyulnak olyan nemzet-
közi kihívásokhoz, mint például a terroriz-

mus, a non-proliferáció, a kábítószer-for-
galmazás, s mit tesznek a kereskedelem
előmozdítása érdekében.

A demokratizálás térségbeli erőltetéséről
viszonylag hamar kiderült, hogy kétélű
fegyver. Ahogy a Carnegie Foundation ve-
zető elemzője, Marina Ottaway egy 2008
tavaszán megjelent tanulmányában meg-
állapította: a demokratizálás nem gyakorolt
jelentősebb hatást az arab államokra, ki-
hatásai nemcsak az Egyesült Államokkal
ellenséges, hanem a vele szorosabb kap-
csolatban álló rendszereket is veszélyezte-
tik. Washingtonban nem gondolták át kel-
lőképp, hogy a demokratizálás erőltetése
mit jelent az arab térségben. A politikai ha-
talom „újraelosztása” ugyanis itt nem a li-
berális politikai csoportosulások, a nyugati
típusú civil társadalom kiépítésében ér-
dekeltek tényerését, hanem épp ellen-
kezőleg: a vallási-etnikai identitás megerő-
sítését előtérbe állító szerveződések me-
gerősödését hozza magával. Szerinte a leg-
több arab állam nem a demokratikus, ha-
nem az effektív kormányzás feltételeinek
kialakításában érdekelt.

A Közel-Kelet sokat emlegetett demok-
ratikus átalakulásának kibontakozása az
iraki fordulat nyomán nem következett be.
A régió maradt a világ egyik legviharo-
sabb övezete. Az instabilitás következté-
ben az itteni államok hatalmas összegeket
investáltak biztonsági helyzetük erősíté-
sére: 2000–2003 között világviszonylatban
a fegyvervásárlási szerződések 23,
2004–2007 közt már a 30 százalékát a térsé-
gbeli államokkal írták alá. Azaz a Közel-
Kelet maradt továbbra is a legnagyobb
felvevőpiac. A bagdadi baaszista rend-
szer bukása a térségbeli átrendeződés fo-
lyamatát felgyorsította: a nem arab hatalmi
tényezőknél, így Iránnak, Izraelnek és Tör-
ökországnak a szerepe tovább erősödött,
a vezető szunnita arab országok súlya pe-

dig gyengült. Az átalakulási folyamatot természetesen az is befolyásolta, hogy a terrorizmus elleni háború következtében Amerikát számottevő presztízsvesztés érte. Ennek okait alaposabban körüljárva a Middle East Policy Council 2009. októberi vitaülésének egyik előadója, Shibley Telhamy rámutatott arra, hogy az 1990-es évek vitathatatlan amerikai dominanciáját követően a tekintélyvesztést nem elsősorban az afganisztáni és iraki háború során elkövetett hibák, hanem az okozta, hogy Washingtonnak „sikerült” mind az arab államok közvéleményét, mind pedig az itteni kormányokat maga ellen fordítania. A University of Maryland és a Brookings Institution neves kutatója az általa hat arab országban készített felmérési eredményekkel is alátámasztotta a mondani valóját. Arra a kérdésre, hogy melyik két országot tartják leginkább fenyegetőnek, a megkérdezettek több mint 70 százaléka az első helyen Izraelt, másodikként pedig az Egyesült Államokat említette. Mint veszélyforrást a második helyen Iránt is megjelölték, de a százalékarány jóval elmaradt az USA mögött.

Természetesen a tekintélyvesztésnél geopolitikailag jóval fontosabbak voltak azok a stratégiai veszteségek, melyek az Egyesült Államokat a Bush-adminisztráció időszakában érték. George Friedman, a Stratfor vezető elemzője szerint az Egyesült Államok hegemoniája az Egyiptomtól Indiáig terjedő térségben három regionális hatalmi egyensúlyi állapot fenntartására épült. A keletiben India és Pakisztán, a középben Irak és Irán, míg a nyugati övezetben Izrael és a környező arab államok a kulcsszereplők. A kívánt egyensúlyt a keleti régióban Pakisztán gyengesége miatt nem sikerült biztosítani, s a helyzetet az afganisztáni háború még inkább kiélezte. A köztes övezetben az egyensúly felborult,

mivel megalapozatlannak bizonyultak azok a feltételezések, hogy Szaddám megdöntése után rövid idő alatt sikerül olyan politikai konstellációt teremteni, mellyel az iráni befolyás hatékonyan ellensúlyozható. A nyugati régióban megmaradt a status quo, Izrael katonailag, gazdaságilag domináns szerepet tölt be, de az instabilitási tényezők továbbra is jelentősek. A szerző úgy véli, hogy Izrael átmeneti stádiumban van a regionális hatalmi egyensúlyt fenntartó szövetségi szerepből az amerikai érdekektől függetlenül cselekvő regionális hegemon státus elérése felé.

A saroni politika kihatása a palesztin társadalomra

Ahogy már a tanulmány első részében szó volt róla, a második intifáda időszakában, 2001 márciusában a Saron vezetésével megalakult izraeli nemzeti egységkormány – az oslói tárgyalásos rendezéssel formálisan is szakítva – az egyoldalú rendezést állította előtérbe. Ehhez a lépéshez a nemzetközi környezet, a Bush-adminisztráció által elindított terrorizmus elleni háború kedvező háttérrel biztosított. A terrorizmus gyökereinek felszámolása ürügyén, 2002 tavaszán az izraeli csapatok megszállták a Palesztin Hatóság (PH) közvetlen és közvetett ellenőrzése alatt álló autonóm területeket, s elkezdődött a „biztonsági fal” építése, melynek nyomvonala jórészt az 1949-es fegyverszüneti vonaltól, közismertebb nevén a zöld vonaltól keletre húzódott. Maga az építkezés újabb földterületektől fosztotta meg a palesztinokat, sok család helyzete teljesen kilátástalanná vált. A katonai műveletek, a több éven át tartó összecsapások során Izrael gyakorlatilag ellehetetlenítette a PH közigazgatási és biztonsági infrastruktúráját, részben

azért, hogy egy új, „megreformált” építmény kialakításánál a korábbiaknál jobban érvényesíthesse az érdekeit.

Az addigi felépítmény szétesése számos más következmény mellett bizonyos mértékig hozzájárult a palesztin nemzeti identitás halványodásához. Még az oslói folyamat kezdete előtt, 1992-ben készített felmérések arról tanúskodtak, hogy a megszállt területeken élő arab lakosság körében a tradicionális csoportszolidaritás dominált. Ezt követte a palesztin identitás, harmadik volt a sorban az iszlám szolidaritás, s ettől jócskán leszakadva a pánarab összefogás. A társadalmi fejlődésnek ebben a stádiumában, ha lehet, még nagyobb jelentősége van annak, hogy a tradicionális kötőelemekkel szemben a politikai, közigazgatási intézményeket működtető politikai erőnek milyen mértékben sikerül megerősítenie a saját értékorientációját. Az 1993-as Elvi Nyilatkozat megszületését követően az autonóm területeken a hatalom – természetesen az Izraellel való megállapodások megszabta keretek között – a főként nacionalista és baloldali politikai erőket tömörítő Palesztin Felszabadítási Szervezet (PFSZ) kezébe került.

Neopatrimoniális hatalomgyakorlás. A Max Weber által a patriarchális uralmi struktúra egyik speciális esetének nevezett patrimoniális uralomból származó fogalom. Jelentése a társadalmi ellenőrzés olyan mechanizmusára utal, melyben jelentős szerepet kap a patronázs, a klientizmus, ahol a köz- és a magánérdek közti határok elmosódnak, s a politikai vezetés az állami források egy jelentős hányadát a saját hatalmát erősítő patronus-kliens hálózat fenntartására használja fel. A neopatrimoniális struktúrák jelentős szerepet játszottak a palesztin területeken már a korábbi történelmi korszakokban, így az ottomán és a mandátum, illetve a ciszjordániai jordán fennhatóság időszakában is.

A Jasszer Arafat (1929–2004) vezette szerveződés meghatározó tényezője a Palesztinai Felszabadítási Mozgalom (*Harakat al-Tahrir al-Filastiniyya*) volt. A kezdőbetűkből Fatah (Hódítás) néven ismertté vált szervezet hosszú időn át jelentős vonzerejének titka – ahogy ezt Loren D. Lybarger az *Identitás és vallás Palesztinában* című könyvében sokrétűen bemutatja – abban rejlett, hogy olyan nemzeti és etnikai identitást próbált erősíteni, mely a vallásos és a tradicionális csoportszolidaritást integrálta, továbbá a nemzetek feletti ideológiákat, így a pánarabizmust és a marxizmust alá tudta rendelni a nemzeti felszabadításnak. A Fatah ideológiai pragmatizmusa, mely a PFSZ keretében is meghatározó volt, elvileg alkalmas volt széles társadalmi csoportok integrálására egy meghatározott területhez való kötődés, a menekülsors és az okkupációval való mindennapi szembesülés alapján. Azonban a neopatrimoniális hatalomgyakorlás negatív vonásai, az államiság megteremtésének elmaradása, az oslói folyamatból való kiábrándulás, az életkörülményeknek különösen a második intifáda kirobbanása után bekövetkező meredek romlása a heterogén társadalmi bázis összefűző kötelékeit mindinkább lazította. A nacionalisták helyzetét tovább gyengítette, hogy 2004 novemberében meghalt Jasszer Arafat, a PH és a PFSZ karizmatikus vezetője. Arafat távozásával, a bagdadi baaszista rendszer megdöntésével, a nacionalizmus 1967 óta tartó térségbeli térvesztése újabb fejezetéhez érkezett.

A PH intézménystruktúrájának szétzúzásával, az autonóm területeken való katonai jelenlét fenntartásával, a „biztonsági válszfallal” építésével Saron a palesztin nemzeti identitást megpróbálta tovább gyengíteni, a lakosság kiszolgáltatottság-érzetét növelni, a gazdasági-szociális helyzetüket

pedig még inkább ellehetetleníteni. A palesztin és az izraeli identitás formálódásával foglalkozó 2008-ban megjelent, és egy öt évvel korábbi másik könyvében a Hebrew University tanára, Baruch Kimmerling Saron törekvéseit a politicide kifejezéssel illeti. Ezen ő egy olyan folyamatot ért, melynek célja „a palesztin nép legitim társadalmi, politikai, gazdasági entitásként való létezésének az ellehetetlenítése”, hogy „ezáltal megszüntesse az önrendelkezés lehetőségét”. Szerinte a fizikai likvidálások, a vezetés és az elitcsoportok felszámolása, az intézmények és az infrastruktúra szétrombolása, a föld kolonizálása, a kiéheztetés, az átnevelés, a társadalmi és politikai izoláció, a részleges etnikai tisztogatás a fő eszközei ennek a stratégiának. A neves szociológus hangsúlyozza, hogy a folyamat nem Saron időszakában, hanem az 1967-es háború után kezdődött, s egyben figyelmeztet arra, hogy ez a politika hosszabb távon nemcsak a palesztin, hanem az izraeli zsidó entitás ellehetetlenüléséhez is vezethet.

A palesztin területeken a nacionalizmus vonzerejének gyengülése egyrészt magával hozta a tradicionális lojalitások erősödését, másrészt az iszlámista csoportok bázisának kiszélesedését. A súlyos gazdasági-szociális helyzetben az Iszlám Ellenállási Mozgalom (Hamász) – különösen a karitatív tevékenysége révén – nagyban felértékelődött a tömegek szemében. Népszerűségüket az is erősítette, hogy az intifáda összetűzéseiben aktív szerepet vállaltak. A Muzulmán Testvérekhez kapcsolódó szerveződés abból is jelentős politikai tőkét tudott kovácsolni, hogy kezdetől fogva szemben állt az oslói folyamattal. Mindezek mellett kedvező háttérrel biztosított a számukra az iszlám értékek egész régióban tapasztalható felértékelődése. Az Arafat halála után lebonyolított többfor-

dulós helyhatósági választásokon a rend és a morális tisztaság jelszavát előtérbe állító iszlámisták nemcsak a legfőbb erősségüknek számító Gázai övezetben arattak sikert, hanem több olyan ciszjordániai körzetben is, melyek korábban a Fatah biztos bázisának számítottak. A nacionalisták által működtetett közigazgatási apparátusban, sőt a biztonsági szervezetekben tapasztalható nagyfokú korrupció nyomán régóta meglévő elégedetlenséget a Hamász a maga javára tudta fordítani.

A palesztin politikai társadalomban mindinkább felerősödő polarizáció az izraeli stratégiai szándékok szempontjából természetesen kedvező volt. Egy életképes palesztin állam gondolatával Netanjahuhoz hasonlóan Saron sem szimpatizált. Kimmerling szerint Saron területileg nem összefüggő palesztin enklávék kialakítására törekedett, melyek Gáza, Nablusz, Hebron és Dzszenin körül lettek volna kialakítva. Az előző részben már tárgyalt gázai kivonulás egyik stratégiai motiválója az volt, hogy ezzel egyelőre lekerülhet a napi-rendről egy életképes palesztin entitás megvalósítása. Az egyoldalú kivonulással hosszú időre el lehet kerülni azt a kényszert, hogy tárgyalásokat kezdjenek az Osló-1 dokumentumban rögzített végleges rendezési témákról, így Jeruzsálem és a ciszjordániai zsidó települések jövőjéről, a menekültkérdésről, a vízmegosztásról, valamint a határokról. Idővel olyan irreverzibilis helyzetet lehet teremteni, melynek realitásait nehezen lehetne megváltoztatni.

A gázai lépés hivatalos indoklásánál az itteni telepések biztonsági helyzetének ellehetetlenülése mellett Saron hangsúlyozta a demográfiai tényező fontosságát: ezzel egy másfél milliós palesztin populációtól tudnának elkülönülni, ami a távlati demográfiai trendek szempontjából fontos tényező. Saron úgy gondolta: optimális megol-

dás lenne, ha Kairó megfelelő megállapodások után az 1967 előtti időszakhoz hasonlóan közvetlen ellenőrzést gyakorolna Gázában, a másik oldalon pedig Jordánia szerepet vállalna a ciszjordániai konszolidációban. Noha a miniszterelnök a retorika szintjén továbbra is támogatta a washingtoni adminisztráció útitervét, az egyoldalú lépések arról tanúskodtak, hogy az izraeli kormányzat megkezdte az amerikai érdekektől legalább is részben független stratégiai pozíció kialakítását. Nem hittek ugyanis abban, hogy Washington iraki vállalkozása a Közel-Keleten gyors átalakulást eredményez majd.

A palesztin választások, az autonóm terület kettészakadása

A gázai kivonulást követően a figyelem fokozott mértékben a palesztin politikára helyeződött. A PH élére 2005 januárjában megválasztott Mahmúd Abbász, tekintettel a Fatahon belül erősödő vitákra, a helyhatósági választások kimenetelére, „nem akarta elsietni” az egyébként régóta esedékes parlamenti választásokat. A voksolást eleinte a nagy ellenfél, a Hamász sem ambicionálta különösebben. Izrael, melynek érdekében állt a palesztin politikai színpad megosztottsága, a Hamász túlzott megerősödését veszélyesnek tartotta. Ezért eleinte azt a felfogást képviselte, hogyha az iszlámisták indulnak a szavazáson, akkor azt nem engedik megtartani. Washingtonban azonban politikai és stratégiai megfontolásokból presztízs kérdést csináltak a dologból. Az általános elvi cél az volt, hogy az egész régió számára bizonyítsák: a „mérésékelt Fatah” a demokrácia adta lehetőségekkel élve le tudja győzni az Irán által támogatott Hamászt.

A rövid távú kalkulációk közt szerepelt annak megakadályozása, hogy a palesztin politikai erők közti ellentétek fegyveres összecsapásokba torkolljanak. Úgy vélték, hogy a választások révén egy ilyen veszélyt el lehet kerülni. További megfontolás volt, hogy az Arafat utáni vezetés számára igazi legitimitációt csak egy választás útján történő megerősítés adhat. Egy ilyen felhatalmazás birtokában hozzátják meg azokat a döntéseket, melyek a békefolyamat sikere érdekében elengedhetetlenek. Az amerikai vezetés mellett az EU is nyomást gyakorolt Izraelre: a választást tekintse úgy, hogy az kulcsfontosságú egy „komoly, felelős tárgyalópartnernek tekinthető” palesztin vezetés megerősítése szempontjából.

Abbásznak júliusban még sikerült meggyőzni az amerikaiakat a halasztás szükségességéről, de a következő év januárjára kitűzött időpont újabb módosításáról már hallani sem akartak. Izrael számára a változás végképp rossz volt, mivel alig néhány hónappal a gázai kivonulás utáni periódusra esett, s joggal tartottak attól, hogy a kampány során a Hamász az övezet kiürítését saját sikerének tünteti fel. Ez be is következett, s jelentős szerepet játszott abban, hogy a felmérések szerint az iszlámisták a nyár eleji 30 százalékról év végére 40 százalékra növelték a befolyásukat. A mind kedvezőtlenebb előjelek ellenére a Fehér Házban rendületlenül bízottak. A választások előestéjén úgy kalkuláltak, hogy a Palesztin Törvényhozó Tanács 132 mandátumából a Hamász maximum 45–50 helyet szerez. Az Egyesült Államok és az EU anyagilag támogatta a választások technikai lebonyolítását. Emellett a State Department, a USAID rejtett csatornákon anyagilag és szakértőkkel támogatta a Fatah, a másik oldalon pedig Irán a Hamász kampányát. Az iszlámisták azon-

ban a 2006. január 25-i választásokon az előzetes jóslatokat felborítva nagyarányú győzelmet arattak: összesen 74 mandátumot szereztek, mely a képviselői helyek 56 százalékát jelentette. A Fatah ettől jócskán lemaradva csak 45 mandátumra volt jogosult, vagyis csak 34 százalékot ért el.

Az eredmények sokkolták az amerikai döntéshozókat, egy ilyen helyzet bekövetkeztére nem rendelkeztek forgatókönyvekkel. A Fatah látványos kudarca mellett, ha lehet, még kínosabb volt azoknak a liberális csoportoknak a marginalizálódása, amelyekre a reformok továbbvitele során Washingtonban számítottak. A kínos presztízsvesztéséből a kiutat keresve az adminisztráció berkeiben egy-egy bátortalan javaslat elhangzott arról, hogy a Hamász mérsékeltebb szárnyát erősítve valamiféle kapcsolatot kellene teremteni az új kormányt megalakító szerveződéssel, ezek azonban szinte pillanatok alatt lekerültek a napirendről. Bush elnök a választásokat követő napon tartott sajtókonferenciáján a demokratikus értékek terjesztése szempontjából hangsúlyozta ugyan a voksolás jelentőségét, de egyértelművé tette, hogy a béketeremtésben olyan politikai erő nem lehet partner, mely Izrael elpusztítására törekszik, és fegyveres erővel rendelkezik. Azaz a Hamász-kormánnyal semmiféle kapcsolatot nem kívántak fenntartani. Az elnök tehát az eseményeket ama érdekvezérelt demokrácia-felfogás alapján értékelte, melynek elvi alapjait a dolgozat elején említett Haass-tanulmány is tartalmazta.

A háttérben szinte már a választási eredmények ismertté válása után elkezdődött a létrejövő iszlámista kormány destabilizálása. Rice kérésére az Egyesült Államok, Oroszország, az ENSZ és az EU képviselőiből álló kvartett január 30-án nyilatkozatot adott ki. Ebben gratuláltak a palesztin népnek ahhoz, hogy a választások „sza-

bad és biztonságos légkörben, korrekt módon” mentek végbe. Ugyanakkor hozták, hogy egy létrejövő palesztin kormány minden tagjának az erőszaktól való elhatárolódás mellett el kell ismernie Izrael létét és a korábbi egyezményekből fakadó kötelezettségeket. Csak így képzelhető el, hogy a donorok az új kormányt is anyagiilag támogassák. Mivel a Hamász a feltételek elfogadását elutasította, a csoportosulás képviselőiből álló kormány március végi megalakulása után tartott újabb kvartett-ülésen elfogadott közlemény bejelentette, hogy ennek hatása lesz az új kormányzat és minisztériumainak támogatására. Csak a humanitárius segítség, főként ENSZ-csatornákon történő folytatására tettek ígéretet. Washingtonban úgy gondolták, hogy a külső támogatásra világviszonylatban szinte páratlan módon ráutalt palesztin kormányzattól a támogatások megvonása a Hamász-kabinet működését teljesen el fogja lehetetleníteni.

Ez valóban katasztrofális helyzetet idézhetett elő, mivel csak a PH 170 ezer főt meghaladó apparátusának fenntartása éves szinten körülbelül kétmilliárd dollárt igényelt, s „önerőből” ennek csak 20 százalékát tudták biztosítani. A költségvetés 60 százalékát az apparátusban, köztük a fegyveres testületeknél dolgozók fizetésének fedezetére fordították, ami a családtagokkal együtt körülbelül egymillió ember megélhetését biztosította. Amerikai részről közölték, hogy az addigi támogatásokat más csatornába irányítják. Ezzel párhuzamosan Izrael leállította az adó-visszatérítések átutalását, továbbá a Gázába irányuló élelmiszer- és nyersanyagszállítások bejuttatását is korlátozták. Az EU pedig a palesztin adminisztráció fenntartására juttatott korábbi támogatásnak csak egy részét biztosította, a megmaradó összeg felhasználására itt is más utakat kerestek. Egy ilyen

kiesést pótolni szinte lehetetlen volt, az Iszmájl Hanijja vezetésével létrejött Hamász-kormány ezzel nehéz helyzetbe került.

A válságot súlyosbították a politikai rendszer sajátosságai, melynek a parlamenti váltógazdálkodás nem volt szerves velejárója. A politikai váltás az addig domináns helyzetben lévő csoportosulás alapvető egzisztenciális érdekeit is veszélyeztette. Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy az iszlámisták egy új struktúra, s ennek részeként a PH elnökének irányítása alatt álló biztonsági erőkkel párhuzamos fegyveres erő felépítésével kívánják a helyzetüket hosszabb időre biztosítani. A nacionalisták számára egyetlen megoldásként az elnöki hatalom erősítése, a további tévesztés megakadályozása kínálkozott. Ebben számíthattak a washingtoni adminisztráció támogatására. Amerikai részről úgy gondolták, a segélyek megvonása a palesztinok haragját a Hamász ellen fogja fordítani. Megpróbálták erősíteni az Abbász irányítása alatt álló fegyveres erőket, s nyomást gyakoroltak az elnökre, hogy állítsa a Hamászt válaszfűt elé: vagy elfogadják a kvartett feltételeit, vagy távozniuk kell a kormányhatalomból. Elutasítás esetén Abbásznak rendkívüli állapot kihirdetését, majd ezt követően új kormány kinevezését, a Hamász esetleges ellenállásának fegyveres letörését ajánlották. Washingtonban úgy kalkuláltak, az erőviszonyok fokozatos megváltoztatása lehetővé teszi, hogy 2007 őszén előrehozott választásokat tartsanak, s ezzel politikailag háttérbe szorítsák az iszlámistákat. A terv légvárcra épült, a PH elnöke tisztában volt azzal, hogyha végrehajtja, akkor ez azonnali polgárháborúhoz vezet, mely borítékolta a korrupció és szétválás miatt gyenge lábakon álló Fatah vereségét. Az Abbász fennhatósága alatt álló fegyveres erők az amerikai injekciók ellenére nem voltak abban a helyzetben,

hogy egy ilyen konfrontációt sikerre vigyenek. Az intifáda időszakában az ütőképességüket az izraeli erők nagyban meggyengítették, s a kormányzattal szembeni nyugati pénzügyi bojkott miatt huzamosabb időn át zsoldot sem kaptak. Ezzel szemben a Hamász fegyveresei külföldi, a feltételezések szerint főként iráni forrásokból rendszeres pénzügyi ellátmányban részesültek. A két palesztin politikai centrum közti ellentétek állandósultak, egyre gyakrabban került sor fegyveres összecsapásra, a megbékélési törekvések kevés eredményt hoztak. A PH támogatói forrásai 2006 végétől kibővültek, a választások óta fennálló kettős hatalom a végkifejlet felé közeledett.

Mindazonáltal az erőgyűjtés stádiumában a politikai játéknak maradt bizonyos tere. A rivális palesztin csoportosulások álláspontjának közelítésében az egyiptomi mellett a szaúdi diplomácia is egyre aktívabb szerepet játszott. Ennek eredményeként a Fatah és a Hamász képviselői 2007 februárjában aláírták a mekkai megállapodást, melynek legfontosabb pontja a koalíciós kabinet felállításáról rendelkezett. A hosszú tárgyalások után március 17-én megalakult kormánynak ismét Iszmájl Hanijja lett a vezetője. Abbász döntésének sem Jeruzsálemben, sem Washingtonban nem örültek. A PH elnöke ellensúlyozásként március 18-án a Hamász egyik fő ellenlábasát, a kitűnő amerikai és izraeli háttérkapcsolatokkal rendelkező Mohamed Dahlant nevezte ki nemzetbiztonsági főtanácsadónak. Ez egyben jelezte, hogy a Fatah erős emberei igazából nem akarnak az iszlámistákkal tartósan együttműködni. A washingtoni törvényhozók kételyeit azonban ez nem tudta eloszlatni: a PH elnökének irányítása alatt álló biztonsági erők megerősítésére kért 86 millió dollárnak csak a felét engedték erre a célra felhasználni.

Különösen májustól Gázában egyre kezelhetetlenebbé vált a helyzet, a Dahlan emberei által irányított, anyagilag Kairó és Rijád által is titokban támogatott biztonsági erők stratégiai pontokat vontak az ellenőrzésük alá. A Hamász is erőket csoportosított át, s megpróbálta Izraelt is bevonni a konfliktusba azzal, hogy felújította a rakétatámadásokat. A biztonsági erők reformját érintő elképzeléseket mindkét fél félredobta, helyi szövetségeseket keresett, s készült a leszámolásra. A Hamász vezetői, miután értesültek arról, hogy a Fatah gázai hatalomátvételre készül, Dahlan és több katonai vezető távollétét kihasználva megelőzték ellenfelüket: június 10-én megtámadták az Abbászhoz hű erőket, amelyek ellenállása a Hamász legnagyobb meglepetésére kártyavárként omlott össze. Az iszlámisták elfoglalták a Preventív Biztonsági Erők helyi főhadiszállását, az elnöki rezidenciát, s június 14-re már az egész övezetben domináns helyzetbe kerültek. Válaszként Abbász kihirdette a szükségállapotot, az egységkormányt menesztette, egyben korábbi pénzügyminisztere, az amerikaiak bizalmát élvező, Texasban tanult közgazdász, Szalam Fajad vezetésével szükségkormányt nevezett ki. A palesztin autonóm terület ezzel kettészakadt.

A fordulat nyomán az életképes palesztin állam megteremtése, melyet az izraeli hatalmi elitből többen is egzisztenciális veszélytényezőnek tartottak, gyakorlatilag lekerült a napirendről. Egy ilyen entitás létrehozásáról szóló tárgyalások megkerülése során az izraeli vezetés az autonóm terület megosztottsága mellett hivatkozhatott arra, hogy a Gázai övezet olyan csoportosulás tartja ellenőrzése alatt, mely szeptember 11. után felkerült a terrorista szervezetek listájára. A Hamász hatalmi pozíciójából adódó másik „előny” az volt, hogy az új helyzetből eredő kihívások Egyiptom-

ra nézve is növekedtek. Maga a Hamász a Muzulmán Testvérek térségbeli láncolatához tartozó politikai tényező, az egyiptomi „anyaszervezet” pedig a Mubarak-rendszer legfőbb ellenzéki erejét alkotja. Kairó számára a kockázati tényezők eléggé látványosan manifesztálódtak 2008 januárjában, amikor az izraeli bojkott által sújtott gázaiak a hatóságok közreműködésével Rafahnál ledöntötték a határon lévő válaszfalat, s rövid idő alatt több százezer fő özönlötte el a közeli egyiptomi településeket. A rendet csak közel két hét elteltével sikerült helyreállítani. Izraelben úgy gondolták, hogy a Kairó nagy ellenlábásának, Teheránnak a támogatását élvező Hamász gázai dominanciája Egyiptomot az izraeli biztonsági szempontok fokozottabb figyelembevételére ösztönözheti.

Az „iráni tényező” hatása az izraeli stratégiára, a libanoni háború

Az izraeli döntéshozók megnyilatkozásaikban huzamosabb ideje úgy vélik, hogy az országra nézve a legnagyobb egzisztenciális veszélytényezőt az iráni nukleáris program jelenti. A térség egyetlen nukleáris hatalmának stratégiai tervezői persze nem attól tartanak, hogy az atomfegyver előállítását követően Teherán azt országuk ellen vetné be. Egy ilyen lépéssel ugyanis Irán a saját létét is kockára tenné. Ezzel kapcsolatban a herclijai Gloria Center nemzetközileg ismert vezető elemzője, Jonathan Spyer egy 2005-ben megjelent tanulmányában azt írta, hogy az aggodalom sokkal inkább abból fakad, hogy az atomfegyver birtokában Teherán és szövetségesei még intenzívebben folytatnák az Izrael ellen irányuló „alacsony intenzitású, illetve terrorhadviselést.” Irán megkísé-

relné felborítani a hatalmi egyensúlyt, ami arra ösztönözne más térségbeli szereplőket, hogy szorosabb kapcsolatba kerüljenek Teheránnal, mely szövetségesei számára a nukleáris technológia fő szállítójává válhat. Ez persze Irán ellenlábásait is arra készítetné, hogy fokozottabb mértékben fegyverkezzenek. A fegyverkezési spirál elszabadulása a térségbeli instabilitást tartóssá tenné.

Az izraeli vezetők a Hamászt a Libanonban működő Isten Pártjához (Hezbollah) hasonlóan Teherán elötretolt ékének tekintették. Fokozott kockázatot jelentett, hogy a palesztin iszlámisták aszimmetrikus hadviselésében a rakéták is megjelentek. A Hamász fegyveresei rövid hatótávolságú, kezdetleges Kasszám rakétákkal 2001 áprilisától kezdtek támadni a gázai övezetben lévő zsidó településeket és a Gázai övezethez közeli izraeli lakott területeket. A támadások a gázai kivonulás és a palesztin választások után is folytatódtak. 2006-ban a kilőtt rakéták száma megközelítette az ezret, mely jelentős növekedés volt az előző évihez képest. Ez egyfajta válasz is volt azokra a korlátozásokra, melyeket Izrael vezetett be a Hamász-kormány hivatalba lépését követően. Annak köszönhetően, hogy a palesztin rakéta- és aknavető-támadások nem túl gyakran találtak el lakott területeket, s az izraeli kormány is számos elővigyázatossági intézkedést tett, az áldozatok száma viszonylag kevés volt a 2001 és 2007 közti időszakban. Izraeli részről sorozatos válaszcsepással éltek, melynek számos halálos áldozata volt. Egyes izraeli katonai vezetők a rakétatámadások folytatódása esetén az övezet ismételt megszállásával fenyegetőztek. A helyzetet súlyosbította, hogy Hamász-fegyveresek 2006 júniusában egy támadás során megölték két izraeli katonát, társukat, Gilad Salitot pedig el-

rabolták. Válaszként az izraeli erők támadást intéztek gázai célpontok – köztük Haniija miniszterelnök rezidenciája – ellen, Cisjordániában pedig letartóztatták a Hamász nyolc miniszterét és húsz parlamenti képviselőjét. Az izraeli kormány nem csinált titkot abból, hogy a terrort támogató politikája miatt a Hamász-kormány megdöntésére törekszik.

A feszült kiéleződése ellenére a palesztin iszlámistákkal való kiterjedt konfrontáció ekkor nem tartozott az izraeli politika és hadvezetés elsődleges prioritásai közé. Egyrészt azért, mert a választások utáni politikai játszma az egymással szemben álló palesztin csoportosulások között még távol volt a végjátéktól. Másrészt az Egyesült Államok, Izrael, valamint Irán és Szíria közti ellentét fő ütközőpontja ekkor Libanon volt. A cédrusok országában 2000 májusában sor került az izraeli biztonsági zóna kiürítésére. De a déli határvidéken az Irán és Szíria által támogatott síita Hezbollah és az IDF közti összetűzések ezt követően sem szűntek meg. Irán 2006-ban a nukleáris programjának átértékelését célzó nemzetközi nyomásra, egy amerikai vagy izraeli támadás lehetőségére, többek közt a zsidó állam ellen aszimmetrikus hadviselést folytató két iszlámista szerveződés fokozott aktivizálásával válaszolt. Ami Izraelt illeti, itt a hadvezetés már jóval korábban elkezdte a Hamásznál sokkal nagyobb ütőerőt képviselő Hezbollah katonai szétzúzását célzó terv kidolgozását. Az elképzeléseket Ehud Olmert is támogatta, aki a súlyos betegsége miatt a politikából 2006 januárjában kényszerűen kivált Saron helyett előbb ügyvezetőként, majd a márciusi választásokon győztes Kadíma Párt vezetőjeként lett az ország miniszterelnöke.

Ebben az időszakban az izraeli katonai stratégiában jelentős változások mentek

végbe. A kérdéssel foglalkozó, 2007-ben megjelent tanulmányában Or Honig azt írja, hogy az oslói folyamat kezdete után politikai okokból vezérelvként szolgáló „önmérséklet stratégiáját” a 2006-os libanoni háborúval az „elrettetés” doktrínája váltotta fel. Azaz a cél nem pusztán az ellenfél katonai megsemmisítése vagy nagyfokú meggyengítése, hanem jelentős anyagi károk okozása annak az országnak a gazdasági létesítményeiben, infrastruktúrájában, ahonnan a támadás kiindult. A koncepció persze izraeli viszonylatban nem volt teljesen új gondolat, mivel a stratégiai gondolkodást huzamosabb időn át az államalapítás utáni időszakban is az „aránytalan válaszcsepés elve” dominálta.

A Hezbollah és Izrael közt július 12-én kirobbant, több mint egy hónapig tartó konfliktus tulajdonképpen az Egyesült Államok és Irán, Szíria közti proxy háború is volt. A katonai elképzeléseket az amerikai adminisztráció is ismerte. A hadigépezet beindításához az ürügyet a Hezbollahnak egy izraeli járőr elleni támadása szolgáltatta. A támadó hadműveletek főleg a légierő tevékenységére épültek, a szárazföldi egységeket az eredeti elképzelésekhez képest jóval korlátozottabban alkalmazták. Az 1200 libanoni és 159 izraeli életet követelő háború során a Hezbollah jelentős veszteségeket szenvedett, de szétzúzni nem sikerült. Az észak-izraeli települések ellen irányuló rakétatámadásait az IDF-nek a háború végéig nem sikerült semlegesítenie. A légitámadások következtében Libanont hatalmas anyagi károk érték. Bejrút egyik földig lerombolt síita negyedének neve után Dahíja-stratégiának nevezett katonai műveletekkel próbálta az IDF az újabb támadásoktól való elrettentést elérni. Az Egyesült Államok az izraeli törekvések támogatásával, az ENSZ BT-ben „egy idő előtti tűzszüneti határozat” megakadályozásával próbálta az izraeli ka-

tonai célok elérését elősegíteni. Washingtonban az elért eredményekkel nem voltak elégedettek. A Hezbollah megsemmisítésének elmaradása mellett leginkább azt nehezményezték, hogy az előzetes elképzelésektől eltérően a szíriai stratégiai célpontok elleni támadásokra sem került sor. A Hezbollah szétzúzása, Szíria meggyengítése egy későbbi, Irán elleni támadás megfelelő bevezetője lehetett volna. A második libanoni háborúval Izrael az általa szándékozott elrettető hatást nem érte el. Ennek következményeit több szakértő is elég veszélyesnek tartotta, mivel ezt a térségben a gyengeség jeleként értékelhetik. Figyelmeztettek arra, a legfontosabb feladat az lenne, hogy Izrael a korábbi „elrettető imázst” mielőbb helyreállítsa.

A palesztin–izraeli viszony Libanon után, a gázai blokádnál

A libanoni fiaskó után Olmert láthatóan igyekezett a korábban általa is szorgalmazott unilateralista stratégiát fokozatosan átértékelni, s palesztin relációban valamilyen tárgyalási folyamatot újraindítani. Kedvező volt ebből a szempontból a Hamász és Izrael közt november 25-én életbe lépő nem hivatalos tűzszünet. Az izraeli légierő november 8-án „tévedésből végrehajtott”, 18 polgári áldozatot követelő Beit Hanun-i támadása után erre sokan nem is számítottak. Néhány nappal később az államalapító Ben Gurion sírjánál elmondott beszédekben a miniszterelnök kijelentette, hogy a palesztin nép történelmi válaszut előtt áll. Figyelmeztetett arra, hogy a „palesztin terorszervezetek”, köztük a Hamász, az Iszlám Dzsihád által követett út nem visz közelebb a hön óhajtott államisághoz. Olmert jelezte, hogy kész az ehhez vezető úton el-

indulni, amennyiben egy létrejövő palesztin kormány elfogadja a kvartett feltételeit, végrehajtja az útitervet, s szabadon bocsájtja Gilád Salitot. A miniszterelnök egyértelművé tette, hogy fő tárgyalópartnernek Abbászt tekintik. Ez formálisan megfelelt a protokollszabályoknak, mivel a békefolyamat tekintetében Izrael tárgyalópartnerre a PFSZ volt, s ennek a Hamász nem volt a tagja. Persze az iszlámistákkal egyáltalán nem is akartak tárgyalni. Az amerikai adminisztráció, mely az iraki egy helyben topogás miatt fokozott nyomás alá került, támogatta az Olmert-féle kezdeményezést. Az Egyesült Államokban is egyre többen sürgették, hogy Washington az iraki politika megváltoztatása mellett szenteljen nagyobb figyelmet a régió más feszültségforrásainak, így az arab–izraeli rendezés előmozdításának. Ezt az álláspontot a kétpárti Iraq Study Group év végén nyilvánosságra hozott jelentésében szereplő ajánlások is megerősítették. A tárgyalásoknak azonban az adott helyzetben, amikor a palesztin erőközpontok közti harc egy újabb fejezetéhez érkezett, nem volt különösebb realitása. Más izraeli elemzők mellett a korábban említett Jonathan Spyer egy decemberben megjelent cikkében úgy vélte, hogy a „békével, stabilitással szemben álló erők befolyása növekszik a palesztinok és regionális támogatóik körében”, a helyi és regionális folyamatok dinamikája pedig újabb konfrontációt vetít előre. Egy eredményes diplomáciának a béke ellenfeleinek legyőzése, illetve korlátozása a legfőbb előfeltétele. A palesztin politikai erők közti végjáték kimenetele, a 2007. júniusi fordulat a szkeptikus várakozásokat igazolta.

A Hamász gázai hatalomátvétele után izraeli részről az övezet elszigetelését célzó korlátozásokat tovább szigorították, sőt szeptemberben, miután Izrael Gázát „el-

lenséges entitásnak” nyilvánította, a blokádot tovább erősítették. Az importot csak 18 alapvető termék esetében engedélyezték. Az övezetbe beengedett segélyszállítmányokat, importárukat szállító teherautók számát erősen korlátozták. A határt átlépő teherautók száma 2005 márciusában még 12 ezer körül mozgott, egy évvel később már hétezerre csökkent, sőt 2007 novemberében már csak kétezer volt. Az ekkor lezajlott összecsapások után Izrael a zárlatot még inkább szigorította. Ennek során többek közt korlátozta az üzemanyagimportot és a külföldi valuta-ellátást. Izrael egyúttal kiterjesztette az övezet keleti határára mentén, palesztin oldalon létesített ütközőzónát, így a mezőgazdasági területnek már 35 százaléka került használaton kívülre. A 2008. januári újabb összetűzés nyomán csak a segélyszállítmányokat engedték át, az áruszállításra szinte teljes blokádot rendeltek el, melyet később valamelyest enyhítettek.

A zárlat következtében a feketegazdaság szerepe nagyban felértékelődött, ennek legfőbb ellátási csatornáját az egyiptomi–gázai határ alatt ásott alagutak jelentették, ahol nem pusztán fegyvereket csempészték az övezetbe, hanem mind nagyobb mennyiségű üzemanyagot és élelmiszert, melyek létfontosságúvá váltak a lakosság számára. A kilátástalan helyzet miatt számos vállalkozás áttelepült a Nyugati Partra, a magánszektorban foglalkoztatottak száma 2007-ben 110 ezerről 35 ezerre csökkent, a GDP növekedése 2007 végén nulla százalék körüli volt. Az egy főre jutó mutató a 2005-ös izraeli kivonulás időszakában 600 dollár körül mozgott, a blokád következtében ez még mélyebb szintre esett vissza. A másfél milliós lakosságból a mélyszegénységben élők aránya megközelítette a 80 százalékot, a munkanélküliségi ráta a 2008 nyarán közreadott ENSZ-

adatok szerint 45 százalékos volt, palesztin források azonban ezt 70 százalékosra becsülték. A kialakult politikai helyzet a gazdaság működési feltételeit szinte teljesen ellehetetlenítette. Az ipari kapacitások 95 százaléka leállásra kényszerült. Némi támogatást jelentett, hogy a PH kormánya ez idő alatt is folyósította az állami alkalmazottak fizetését, valamint néhány alapvető szolgáltatás fenntartásának fedezetét.

Az időközben Annapolisban 2007 novemberében, több mint 50 ország és nemzetközi szervezet képviselőjének részvételével, nagy médiafánfárral szervezett közlekeleti rendezési fórumon a gázai lakosság azonnali megsegítése nem került mérlegelésre. A tanácskozáson erőteljes amerikai készítésre az izraeli és a palesztin fél között megállapodás jött létre. Ennek értelmében haladéktalanul tárgyalásokat kezdenek az útiterv első-harmadik szakasza végrehajtásáról, s még Bush hivatali ideje alatt, 2008 végéig megpróbálnak egy végleges határokkal rendelkező palesztin államról megállapodni. A résztvevők közül is nagyon kevesen gondolták, hogy a cél elérésének ténylegesen van politikai realitása. A tanácskozás menetéből az is egyértelművé vált, hogy a drámai helyzetben lévő gázai lakosság csak akkor remélheti sorsának jobbrafordulását, ha a palesztin hatalmi viszonyokban jelentős változások mennek végbe. Még a tanácskozás megkezdése előtt Condoleezza Rice egy képviselőházi meghallgatás során hangsúlyozta, hogy amennyiben nem biztosítanak „komoly politikai perspektívát” a mérsékelt palesztin vezetők számára, akkor a két állam megoldás lehetősége is lekerülhet a napirendről. Erre hivatkozva kérte, hogy biztosítsanak nagyobb anyagi támogatást az Abbász irányítása alatt álló PH számára. A külügyminiszter az Irán és a palesztin radikális csoportok kapcsolatát aggasztónak nevezte.

Időközben Gázában a Hamász megsziárdította a hatalmát. Az uralmával szembekeverülő nagycsaládokkal, Fatah-szimpatizánsokkal szemben keményen fellépett. Ezzel párhuzamosan Ciszjordániában tiszogató kampányuk során a hatóságok több mint ezer Hamász-támogatót vettek őrizetbe. Ennek ellenére Izrael és a Hamász egyiptomi közvetítéssel hat hónapra szóló nem hivatalos tűzszünetet kötött, mely 2008. június 19-én lépett érvénybe. A megállapodás értelmében az életbelézés után 72 órával növelni kellett volna a Gázába irányuló áruk mennyiségét, ezt követte volna újabb tíz nap múlva az átkelők megnyitása, s a katonai célokra felhasználható szállítmányok kivételével a szállítási korlátok feloldása. Három hét elteltével pedig tárgyalásokat kellett volna kezdeni a fogolycseréről és a rafahi átkelő megnyitásáról, valamint Gilad Salit szabadon bocsátásáról. A szállítások szintje azonban a valóságban elmaradt a 2007. júniusi hatalomátvétel előtti időszakétól. Izrael arra hivatkozott, hogy a Hamász az alagutakon keresztül továbbra is fegyvereket csempész az övezetbe. A Hamász pedig azt hangoztatta, hogy a blokád tényleges feloldásának elmaradása állandósítja a katasztrofális helyzetet. A tűzszünet labilisan bizonyult. Ezekben a hónapokban a különböző palesztin csoportok 329 rakéta- és aknavetőtámadást hajtottak végre izraeli területek ellen. A másik oldalon a Hamász azt állította, hogy 53 szárazföldi és 19 tenger felől történő támadás történt, amelyeknek palesztin halálos áldozata volt.

Az elemzők igazából nem bíztak abban, hogy a tűzszünet valamiféle kibontakozás kezdeti lépése lehet. A már többször idézett izraeli szerző, Jonathan Spyer, akinek a Guardian című brit napilapban is rendszeresen jelentek meg a témába vágó elemzései, néhány nappal az egyezmény

életbelépését követően azt írta, hogy a fegyvernyugvás hat hónapja mindkét fél részére az erőgyűjtés időszaka. Egy kiterjedt gázai hadműveletet Barak védelmi miniszter is elkerülhetetlennek tart, de addig is igyekszik a lépés legitimitását maximálisan biztosítani. A szerző aggasztónak nevezte a „palesztin szekuláris politika lassú halálát”. A fegyverszünetet, melyet a Hamász „tahdiának”, nyugalomnak nevez, a palesztinok az iszlámisták sikereként könyvelik el, befolyásuk a Nyugati Parton a tömegek körében nem túl látványosan, de folyamatosan növekszik. Mindez a békefolyamat további kilátásait tekintve nem túl biztató. Spyer szerint abban sem lehet iga-

zán bízni, hogy a Hamászt – mely az Izrael elpusztítására törekvő Irán által vezetett szövetséghez kapcsolódik – a pragmatizmus majd jobb belátásra bírja. Az ideologikus mozgalmak felfelé ívelő fázisukban ritkán követnek ilyen utakat. Ez a történelem tanulsága szerint főként a kifáradás, az illúzióvesztés időszakában szokott bekövetkezni. De a Hamász és az a blokk, amelyhez tartozik, még nem ebben a fázisban van. Ezért a tahdia taktikai időnyerés, mely szükségképp össze fog omlani akkor, amikor a Hamász ezt jónak látja. Egyben „elkezdődik a következő hadjárat egy hosszú háborúban, mely a csúcspontját még nem érte el”. ■